

Swedwatch manipulerar resultat i rapporten "Turning the tide" om klimatinvesteringar

I detta dokument kommenteras en rapport från Swedwatch som granskar tio svenska fondbolags investeringar ur klimatsynpunkt. Rapporten påvisar att fondbolagen inte håller en önskvärd takt för att världen ska klara målet om högst två graders global uppvärmning, och är ett angeläget inlägg i diskussionen om lämpliga åtgärder. Men i bedömningen har Swedwatch vänt på logiken och betraktar stora investeringar i de klimatsnåla alternativen kärnkraft och vattenkraft som ett problem ur klimatsynpunkt. I resultaten ges en missvisande bild som inte har med klimatfrågan att göra. Här redogörs för innehållet i rapporten, följt av kommentarer.

Bakgrund

Researchorganisationen Swedwatch publicerade den 12 december 2017 en rapport med titeln "Turning the tide – The urgent need to shift capital flows to climate solutions: a case study of ten fund management companies" [1].

Rapporten, som framtagits på uppdrag av Naturskyddsföreningen och Svenska kyrkan, åtföljs av ett öppet brev från de tre organisationerna till statsminister Stefan Löfven och klimatminister Isabella Lövin som uppmanas att införa krav på svenska investerare om att de ska göra klimatanalyser på sina investeringar och öppet redovisa hur investeringarna ska bidra till att nå klimatmålen [2].

Rapporten har uppmärksammats i media, se exempelvis SR [3], och DN [4].

Summering av rapporten

Rapporten "Turning the tide" är på 84 sidor och uppdelas i sex kapitel. Introduktionskapitlet sammanfattar situationen med människans bidrag till global uppvärmning och dess potentiella konsekvenser, innehållet i Parisavtalet samt vikten av att regeringar, lokala aktörer och den ekonomiska sektorn agerar. I kapitel 2 beskrivs metodiken där tio svenska fondbolags investeringar inom energi och motorfordon undersökts och analyserats. För detta utgår Swedwatch från en analys genomförd av tankesmedjan 2° Investing Initiative (2ii) [5]. I kapitlet beskrivs vilka randvillkor och hänsynstaganden som görs för analysen. Kapitel 3 beskriver vilka normer, lagar och policys som är viktiga i sammanhanget. Med normer avses bland annat olika FN-organs konventioner och ramverk. Även finansmarknadens risker avseende på klimatförändringar samt olika initiativ förklaras. Det fjärde kapitlet behandlar olika studier av globala investerares ageranden ur klimatsynpunkt och en tidigare Swedwatch-rapport från 2015 sammanfattas [6]. Kapitel fem är det

mest omfattande i rapporten. Här går igenom de tio fondbolagens investeringar, transparens och uttalade ambitioner. Investeringarna inom olika sektorer bedöms i jämförelse med ett referensscenario. I rapportens avslutande kapitel görs en analys och sammanfattning, följt av fyra appendix med detaljer.

I jämförelse med rapporten från 2015 konstateras att fondbolagen har ökat ambitionerna ur klimatsynpunkt men att det inte går tillräckligt snabbt. Det saknas målsättningar och tidsplaner, och bolagen värnar kundernas investeringar framför klimatnytta. Rapporten ger rekommendationer om åtgärder till såväl fondbolags ägare, styrelser och operativa ledningar som till politiska beslutsfattare och investerare.

Kärnkraft och vattenkraft?

Här citeras de avsnitt där kärnkraft och storskalig vattenkraft nämns, följt av korta kommentarer.

- **Sid 7**, i en sammanfattning av rekommendationer till chefer på fondbolag, chefer för hållbarhetsfrågor och fondförvaltare finns följande punkt:
"For securities where the board has decided to divest, maximise the signal value of divestment decisions and reallocate capital to investments in climate solutions – not to seemingly 'low-carbon' sectors such as finance or sectors with high sustainability risks such as large hydropower or nuclear power projects."
Kommentar: Vad som menas med höga hållbarhetsrisker förklaras inte.
- **Sid 27**, i jämförelsen av hur väl fondbolagen investerar klimatsmart jämförs med ett scenario till år 2040 av International Energy Agency (IEA) [7]. En jämförelse i ambitioner görs mellan IEA och ett scenario från Greenpeace [8], men fondbolagens investeringar jämförs och värderas endast i relation till IEAs scenario.

Så här beskrivs IEAs scenario:

"The IEA scenarios used in the 2ii analysis in this study is of moderate ambition. It also relies to a large extent on the use of nuclear power, which has its own sustainability risks, and carbon capture and storage - which is a technology still in its developing phase, thus not ensured to be able to be scaled at the needed speed and which is also surrounded by controversy. However, due to its global reputation and broad sector coverage, the IEA scenario has been chosen as a benchmark. In the years to come, the development of alternative scenarios should provide better options for conducting the analysis."

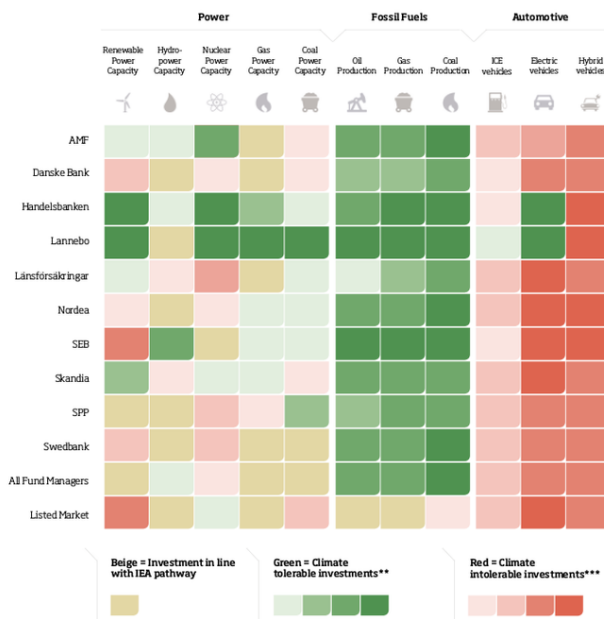
Kommentar: Igen ges ingen förklaring till vad som menas med hållbarhetsrisker. Den sista meningen är högst oklar, är det IEA som förväntas ta fram scenarier utan kärnkraft och CCS, eller är det andra aktörer som avses? Greenpeace scenario innehåller inte kärnkraft eller CCS så frågan är varför man inte använder sig av deras scenario som måttstock istället om man ändå inte tycker om IEAs scenario.

- Sid 28 har en visualisering med färgskalor av fondbolagens resultat ur klimatsynpunkt för investeringar inom energi- och automobilssektorn. En färgskala i grönt anger hur klimattåliga investeringarna är medan olika grader av rött anger investeringar som leder till att tvågradersmålet inte klaras. Beige anger investeringar som är i linje med IEAs scenario. Figur 1 visar denna visualisering. På sid 29 kommenteras resultaten för förnybart, kärnkraft och vattenkraft på följande sätt:

"The 2ii analysis showed that the portfolios of Danske Bank, Nordea, SEB, and Swedbank were under invested in renewable power capacity. The remaining six actors are aligned with the IEA scenario in 2022, and Handelsbanken, Lannebo Fonder, Länsförsäkringar, and Skandia even outperform the 2°C pathway by the IEA. Danske Bank, Länsförsäkringar, Nordea, SEB, and Skandia are over invested in nuclear power capacity compared to the IEA scenario. AMF, Handelsbanken, and SEB are over invested in hydropower capacity."

Kommentar: Om ett bolag investerat mer i förnybart än målet i IEAs scenario så får bolaget grön färg. Bolag som investerat mer i kärnkraft eller vattenkraft än målen i IEAs scenario ges röd färg. Med andra ord straffas investeringar i kärnkraft och vattenkraft trots att klimatpåverkan från dessa kraftslag är likvärdiga med, eller lägre än, förnybara alternativ som vindkraft och solceller [9].

- På sid 31 finns en bild som jämför hur mycket olika kraftslag förväntas att öka eller minska till år 2040 jämfört med år 2020 i de scenarier som ges av IEA och Greenpeace. I texten på samma sida kommenteras kärnkraft och vattenkraft på följande sätt:

Figur 1. Figur 4 från sid 28 i Swedwatch rapport [1] med visualisering av resultaten. I den andra kolumnen anges klimatnyttan relaterad till investeringar i vattenkraft för varje fondbolag och den tredje kolumnen ger motsvarande resultat för kärnkraft. Bilden är något klippt och återges här för att visa upplägget, för att kunna studera detaljerna hänvisas till den ursprungliga bilden i rapporten.

"Nuclear power and hydropower form part of most fund management companies' investment portfolios. Nuclear power has its own long-term sustainability challenges, and is included in some energy transition scenarios, while being excluded in others. Large-scale hydropower has strong negative impacts on water accessibilities for communities, biodiversity and food security, and views are divided regarding to what extent it should form a substantial part of sustainable energy generation for the future. Small-scale, run-of-the river hydropower has less negative impacts, and are widely accepted as a renewable energy source."

Kommentar: Den här gången anges att kärnkraften har långsiktiga hållbarhetsutmaningar men utan att specificera vad som avses med detta. För storskalig vattenkraft anges några ämnesområden där kraftslaget anses vara problematiskt men utan mer detaljerade förklaringar.

- Sid 52 handlar om omfördelning av investeringar till klimatlösningar. Där ges bland annat följande råd: *"When fund management companies divest from problematic assets, capital should be reinvested into green assets or climate solutions, not into 'carbon-neutral' sectors such as financials. Reallocation to nuclear power, large hydropower or financial companies with negative sustainability records may in fact worsen the social and climate performance of the overall investment strategy."*

Kommentar: Swedwatch påstår, utan förklaring, att omfördelning av investeringar från fossilt till kärnkraft och storskalig vattenkraft kan försämra utfallet med avseende på sociala värden och klimataspekter.

- På sid 56 förklaras att man straffar investeringar i kärnkraft som ligger högre än i IEAs scenario:

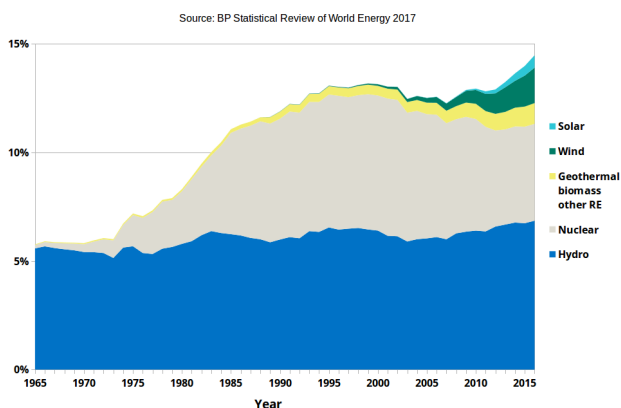
"Nuclear capacity is the subject of controversy, and even though it is carbon neutral on one hand, it is also environmentally harmful. In the standard analysis 2ii displays an overexposure to nuclear capacity in the heat map as 'green' and an underexposure as 'red'. However, in this analysis nuclear capacity is displayed vice versa."

Kommentar: Kärnkraft anses ha andra miljöproblem och därför är större investeringar i kärnkraft än i IEAs scenario för år 2040 att betrakta som skadliga ur klimatsynpunkt och ges en röd färg i visualiseringen. På motsvarande sätt anges en lägre investeringsgrad i kärnkraft som något som bidrar till att klara tvågradersmålet. Det är notervärdt att inga sådana hänsyn tas till eventuella miljöproblem kring fossila eller förnybara kraftslag, och att fortsatta investeringar i fossila kraftslag ses som klimatvänliga så länge som andelen är lägre än i IEAs scenario.

Olika kraftslags klimatnytta

Tvågradersmålet är en ofattbart stor utmaning som omfattar alla samhällssektorer. Många sorters omställningar kommer behövas men för alla sektorer spelar energianvändningen en avgörande roll. Till år 2050 måste världen vara klimatneutral, och därför behöver alla tillgängliga klimatsnåla alternativ användas. Satsningar på kraftslag som sol och vind är mycket viktiga i omställningen från de fossila kraftslagen, men utmaningen blir inte lättare om alternativ som kärnkraft och storskalig vattenkraft utesluts som dellösningar.

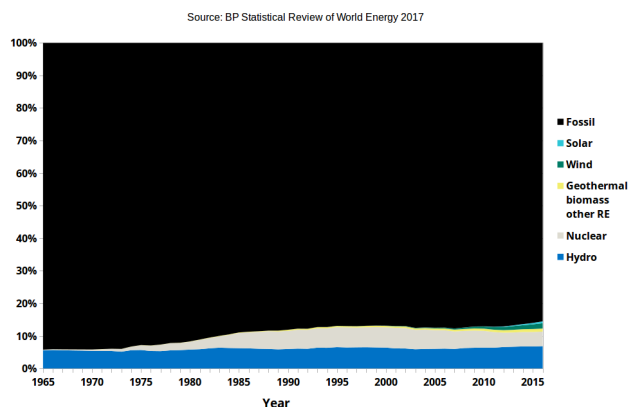
Global share of non-fossil energy consumption 1965-2016

Figur 2. Jämförelse av den procentuella andelen av olika fossilfria kraftslag över tid sedan 1965. Data från BP Statistical Review of World Energy [10].

Figur 2 visar den procentuella andelen av olika fossilfria kraftslag globalt över tidsperioden 1965-2016. Vattenkraft och kärnkraft har dominerat i fyra decennier, men de senaste tio åren har förnybara kraftslag haft en mycket stark tillväxt, och de behöver fortsätta öka i ännu snabbare takt. Det är dock lätt att vilseledas av ökningstakten, och i figuren slutar y-axeln vid 15 procent.

Global energy consumption 1965-2016

Figur 3. Samma data som i figur 2 men med det fossila bidraget tillagt. Bilden visar nedifrån och upp andelen vattenkraft (blå), kärnkraft (grå), geovärme, biobränsle och annat förnybart (gul), vindkraft (grön), solkraft (turkos) och fossilt (svart) [10].

Figur 3 visar samma data men med andelen från fossila kraftslag (kol, gas och olja) medräknad, skalan på y-axeln går nu till 100 procent, varav omkring 85 procent ännu är fossil. Tidsspannet är drygt 50 år, det mest dramatiska som hänt under den tiden är införandet av kärnkraft i energimixen. Trots detta bidrar den med endast 4 procent av den totala energiförsörjningen. Den grymma sanningen är att andelen av de förnybara kraftslagen ännu är försvinnande liten, och trots den dramatiska ökningstakten det senaste decenniet är det mycket svårt att se att de kan ersätta det fossila fram till 2050 på egen hand. Inte heller kärnkraften kan antas fylla gapet på egen hand. Till detta bör tilläggas att figur 2 och 3 visar de procentuella andelarna över tid, i absoluta tal ökar energianvändningen och den förväntas fortsätta öka.

IEAs scenario till år 2040 antar en fördubbling av kärnkraften och lite mer än en fördubbling av förnybart tillsammans med vattenkraft. Greenpeace antar i sitt scenario att det förnybara tillsammans med vattenkraft ska fyrdubblas medan kärnkraften nästan helt är borta. I båda scenarierna minskar andelen fossilt men finns trots det kvar i avsevärda mängder. Att i denna situation underkänna kärnkraft och storskalig vattenkraft som dellösningar i klimatutmaningen innebär en stor risk, med problem som överstiger de som Swedwatch antyder kring dessa kraftslag.

Sammanfattning

Swedwatch lyfter i sin rapport en angelägen fråga huruvida fondbolag bidrar konstruktivt och hållbart i klimatutmaningen, och det är en av många samhällssektorer där en omställning behöver ske snabbt.

Swedwatch försöker identifiera inom vilka kraftslag som de tio studerade fondbolagen agerar i enlighet med klimatmålen och rapporten lyfter berömvärt flera olika aspekter som transparens och social hållbarhet. Mindre hedervärt är det faktum att för kärnkraft och vattenkraft använder sig Swedwatch av en omvänd logik och hävdar att stora satsningar på dessa klimatsnåla kraftslag motverkar möjligheten att klara tvågradersmålet. Det görs hänvisningar till begrepp som "höga hållbarhetsrisker", "långsiktiga hållbarhetsrisker" och "miljöfarligt" utan att förklara vad som menas med dem eller hur stora dessa problem är i jämförelse med andra alternativ.

En kraftigt ökad användning av förnybara kraftslag, kombinerat med storskalig energilagring, innebär stora hållbarhetsutmaningar med extraktion och flöden av olika råvaror, inklusive problematiska mineraler, i en aldrig tidigare skådad omfattning [11]. Sådana problem och relaterade risker nämns förvisso i kapitel 3 av rapporten, men det är notervärt att där sådana utmaningar för förnybara kraftslag anses vara något att hantera och ge akt på tycks inte kärnkraft och storskalig vattenkraft vara värda sådana möjligheter.

Att Swedwatch, Naturskyddsföreningen och Svenska kyrkan av olika skäl inte vill ha kärnkraft och storskalig vattenkraft är en sak, men om de vill bli tagna på allvar som seriös aktör i klimafrågan så bör de avstå från manipuleringar av data i syfte att ge en missvisande bild av situationen.

Mattias Lantz – Uppsala universitet och Analysgruppen

Källor och länkar

1. Frida Arounsavath, "[Turning the tide – The urgent need to shift capital flows to climate solutions: a case study of ten fund management companies](#)", Swedwatch, Rapport #87, 12 december 2017.
2. Swedwatch, Naturskyddsföreningen och Svenska kyrkan, "[Öppet brev inför One Planet Summit](#)", 12 december 2017.
3. Annika Digréus, "[Swedwatch: Tio största fondbolagen långt ifrån klimatsmarta](#)", Sveriges Radio, 12 december 2017.
4. Jonas Desai, "[Fondbolagen uppfyller inte klimatkraven](#)", Dagens Nyheter, 12 december 2017.
5. 2° Investing Initiative (2ii), url: <http://www.2degrees-investing.org>
6. Frida Arounsavath, "[Blir guldet till sand? - En rapport om fondförvaltning utan klimatmål](#)", Swedwatch, Rapport #72, 11 februari 2015.
7. International Energy Agency, "[World Energy Outlook 2016](#)", november 2016.
8. Greenpeace International, "[Energy Revolution 2015](#)", 21 september 2015.
9. National Renewable Energy Laboratory (NREL), "[Life Cycle Greenhouse Gas Emissions from Electricity Generation](#)", januari 2013.
10. BP, "[Statistical Review of World Energy](#)", juni 2017.
11. Klotet – Vetenskapsradions internationella miljöprogram, "[Långt kvar till återvinning av elbilsbatterier](#)", Sveriges Radio, 29 november 2017.